

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Το καπλάνι της βιτρίνας

Εκδόσεις ΘΕΜΕΛΙΟ

Οι Πέμπτες , το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

Αν οι Κυριακές ήτανε οι πιο βαρετές μέρες, οι Πέμπτες είναι οι πιο διασκεδαστικές. Γιατί κάθε Πέμπτη δεχόταν επισκέψεις η θεία Δέσποινα. Τότε ανοίγει τη μεγάλη σάλα, που όλες τις άλλες μέρες είναι κλειστή και κανείς δεν πατάει εκεί μέσα. Έτσι, τις Πέμπτες μπορούσαμε να δούμε το καπλάνι, που στέκει βαλσαμωμένο σε μια βιτρίνα μέσα στη σάλα. Όταν ήμασταν μικρές, η θεία Δέσποινα μας φοβέριζε: «Για κάνετε καμιά ζημιά και θα σας κλείσω στη βιτρίνα με το καπλάνι!» Τότε φοβόμασταν, τώρα όμως που παρακαλούμε να μας ανοίξει τη βιτρίνα, για να τ' αγγίξουμε, να δούμε από κοντά τα παράξενα μάτια του, που το ένα είναι μαύρο και τ' άλλο καταγάλανο, δε μας κάνει τη χάρη.

Εκείνη επιμένει πως τα μάτια του καπλανιού είναι χάντρινα. Σαν το βαλσαμώσαν, έκαναν λάθος και του έβαλαν παράταιρα. Λέει έτσι, γιατί δεν ξέρει τη θαυμαστή ιστορία που μας διηγείται ο Νίκος:

...Μια φορά κι έναν καιρό, ζούσε στο δάσος ένας τίγρης, ένα καπλάνι όπως το λένε στο νησί μας (αυτό που είναι μέσα στη βιτρίνα), κι είχε ένα μαύρο μάτι κι ένα καταγάλανο. Έτσι είχε γεννηθεί. Τη μια μέρα είχε ανοιχτό το γαλάζιο μάτι και το μαύρο κοιμότανε, την άλλη μέρα έβλεπε με το μαύρο και το γαλάζιο έμενε κλειστό.

Σαν έβλεπε με το γαλάζιο μάτι, ήτανε ήμερο σαν γάτα, τριγύριζε ανάμεσα στους ανθρώπους, τους βοηθούσε κι έπαιζε με τα παιδιά και τα ζώακια στο δάσος. Όταν όμως άνοιγε το μαύρο μάτι, γινόταν άγριο, καλούσε τις δουλειές των ανθρώπων και τα ζώακια έτρεχαν να κρυφτούνε στις τρύπες τους, σαν το άκουγαν να περνά. Ο Νίκος μας διηγείται ένα σωρό περιπέτειες του καπλανιού κι όχι μόνο σε μας, αλλά και σε άλλα παιδιά, όταν πηγαίνουμε στην εξοχή το καλοκαίρι.

Μόλις ξυπνήσαμε, θυμήθηκα αμέσως πως είναι Πέμπτη, γιατί η Μυρτώ με ρώτησε:

- Δε μου θυμίζεις καμιά εξυπνάδα μου;

Η Μυρτώ είναι «το καμάρι της θείας Δέσποινας». Έτσι την φωνάζει πειραχτικά ο Νίκος. Τις Πέμπτες, η θεία Δέσποινα μας φωνάζει να κατεβούμε στο σαλόνι, όταν έρθουν οι επισκέψεις της. Τότε βάζει τη Μυρτώ να πει τις εξυπνάδες της (εμείς τις βαφτίσαμε έτσι).

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

- Λοιπόν, θα μου θυμίσεις καμιά εξυπνάδα; ξαναρωτά η Μυρτώ.
- Πες, της λέω, που, σαν ήσουνα τεσσάρω χρονώ, ρώτησες το δεσπότη αν κατουριότανε απάνω του, σαν ήτανε μικρός.
- Τρελάθηκες; Σήμερα θα 'ναι κι ο δεσπότης!
- Τότε, πες αυτό που είπες στον παππού την Κυριακή, όταν σε ρώτησε αν θέλεις να σου δώσει κι άλλα καρύδια ή να σου πει ένα μύθο κι εσύ είπες: «Φυσικά, καρύδια, αφού ο μύθος δεν τρώγεται».
- Κι αυτό είναι εξυπνάδα; απόρησε η Μυρτώ.
- Φαίνεται είναι, κάνω εγώ, γιατί άκουσα τον παππού που το διηγιότανε στη θεία Δέσποινα κι εκείνη είπε: «Τι έξυπνο»!
- Καλά, συμφωνεί η Μυρτώ. Μια, όμως, δε φτάνει.
- Βρήκα, φώναξα. Θυμάσαι που, σαν είχε σπάσει ο μπαμπάς το πόδι του, εσύ τον ρώτησες: «Αν πεθάνεις, μπαμπά, πού θα βρίσκουμε λεφτά να τρώμε;»
- Ευχαριστώ, Μέλια, που μου το θύμισες, λέει η Μυρτώ με ένα ύφος, μα τι ύφος!

Αλήθεια! Δεν είπα πως με λένε Μέλια! Ίσως γιατί ντρέπομαι λιγάκι για τ' όνομά μου. Όλοι με φωνάζουν Μέλια. Ο παππούς ήθελε να με βγάλουν έτσι γιατί έτσι έλεγαν τη γιαγιά. Στο σπίτι έχουμε ένα άλμπουμ με φωτογραφίες. Σε μια είναι ένα μωρό, με κεφάλι κουρούπι¹. « Η βασίλισσα Μέλισσα» γράφει από κάτω. Κι αυτή είμαι εγώ!!!

Ο παππούς λέει πως Μέλισσα ήτανε μια αρχαία βασίλισσα. Μα φαίνεται, έξω από τον παππού, κανείς δεν το ξέρει. Γιατί μικροί και μεγάλοι μόλις πω πως με λένε Μέλισσα με ρωτάνε: «Μέλι γλυκύτατο;»

Η μαμά μπήκε στο δωμάτιό μας και, σα μας είδε με τις νυχτικές ακόμα, έβαλε τις φωνές:

- Ο παππούς σας περιμένει για μάθημα κι εσείς τριγυρίζετε ακόμα με τα νυχτικά. Αν δεν πάτε σχολείο, δε θα στρώσετε.
- Λες και δε θέλουμε να πάμε, μου λέει η Μυρτώ την ώρα που πλενόμασταν στα βιαστικά.

Κατεβαίναμε τρεχάτες τις σκάλες να πάμε στον παππού, που μας περίμενε, κι η Μυρτώ μουρμούριζε το 7x7. Μια στιγμή μπερδεύτηκε το πόδι της και πήρε κουτρουβάλα τις σκάλες.

---

¹ Κουρούπι = γουλί

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

- Είδες, της φωνάζω, που είχε δίκιο ο παππούς; Δεν πρόλαβες να μάθεις καλά καλά την προπαίδεια και πέταξες κιόλας!
- Σα – χλα – μά – ρες, λέει εκείνη φουρκισμένη. Να κοιτάς τον εαυτό σου, που δεν ξέρεις ακόμα ούτε πόσους στήμονες έχει η μηλέα.
- Μα εσύ με περνάς δυο τάξεις, γι' αυτό ξέρεις...

Καλά που με φώναξε ο παππούς, γιατί αλλιώς θα είχαμε πιαστεί στα γερά.

Έτσι είναι η Μυρτώ. Άμα μάθει κάτι καινούριο, όλο κοκορεύεται. Από τότε, μάλιστα, που μαθαίνει για τα φυτά, δεν αφήνει κανένα σε ησυχία. Ως και τη Σταματίνα ρωτάει: «Ξέρεις πόσους στήμονες έχει η μηλέα ή η αχλαδέα²;»

Μα η Σταματίνα η καημένη ούτε το όνομά της δεν ξέρει να γράφει.

Το απόγευμα καθόμασταν στο δωμάτιό μας και περιμέναμε τη Σταματίνα να μας φωνάξει να κατέβουμε στη σάλα. Την περασμένη Πέμπτη ήμουνα άρρωστη και δεν πήγαμε. Έτσι είχαμε δεκαπέντε ολόκληρες μέρες να δούμε το καπλάνι.

Η Σταματίνα μας είχε υποσχεθεί πως όταν ήτανε να κάνουν γενική καθαριότητα, πριν φύγουμε για την εξοχή, θα κατάφερνε τη θεία Δέσποινα να της δώσει το κλειδί της βιτρίνας, για να την ξεσκονίσει, και τότε θα μας φώναζε να δούμε το καπλάνι από κοντά. Πόσα δε θα 'χουμε να διηγηθούμε στα παιδιά στην εξοχή, σαν τ' αγγίζουμε με το χέρι μας και δούμε αν τα μάτια του είναι χάντρινα ή αληθινά;

² Η μηλέα – η αχλαδέα = η μηλιά

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

Η Σταματίνα μπήκε στο δωμάτιο φουρκισμένη.

- Τι με στέλνει, λέει, αφού κάθε φορά αρνιέται να κατέβει!

Η θεία Δέσποινα, κάθε Πέμπτη, στέλνει τη Σταματίνα να πει του παππού να 'ρθει στη σάλα στις επισκέψεις της. Μα κάθε φορά ο παππούς δεν ερχόταν. Σήμερα, μάλιστα, συνεχίζει η Σταματίνα, που θα 'ναι κι ο τράγος! Ο παππούς σας ούτε να τον δει δεν μπορεί.

- Ποιος τράγος; πεταχτήκαμε εμείς.

- Ο δεσπότης, είπε η Σταματίνα κι αμέσως μας κοίταξε αυστηρά. Δείτε τώρα να το μαντατέψετε³ στην κυρία, πως τον είπα έτσι.

Η Μυρτώ τότε θύμωσε για καλά.

- Το ξέρεις πως εμείς δε μαντατεύουμε!
- Καλά, ντε, γέλασε η Σταματίνα. Είπα μόνο.

Ύστερα, ξέπλεξε την κοτσίδα της Μυρτώ κι άρχισε να τη χτενίζει. Η Μυρτώ έχει ξανθά μαλλιά και πράσινα μάτια. Είναι πολύ όμορφη. Έτσι λένε όλοι. Μοιάζει στη θεία Δέσποινα, σαν ήτανε νέα. Γι' αυτό είναι η αγαπημένη της. Σαν πεθάνει η θεία Δέσποινα, θα της αφήσει το σπίτι που μένουμε, που είναι τώρα δικό της. Εγώ έχω μαύρα σγουρά μαλλιά και μοιάζω του μπαμπά. Μα εκείνος δεν έχει τίποτα να μου αφήσει. Έξω από το καρτοφύλακά του, που είναι πέτσινος κι έχει απάνω ανάγλυφο ένα ελάφι. Η Μυρτώ λέει πως θα μένουμε πάντα μαζί. Τι να το κάνει μόνη της ένα τόσο μεγάλο σπίτι!

- Για σκέψου, της λέω, να 'ναι ολοδικό μας το σπίτι! Θ' ανοίγουμε τη βιτρίνα, όταν το καπλάνι βλέπει με το γαλάζιο μάτι, και θα τ' αφήνουμε να τριγυρνάει όσο θέλει.

Όταν κατεβήκαμε στη σάλα, ήτανε γεμάτη κόσμο. Ο δεσπότης καθότανε μαζί με τρεις κυρίες και παίζανε χαρτιά. Η θεία Δέσποινα μας έγνεψε να πάμε να του φιλήσουμε το χέρι. Εμείς περιμέναμε λιγάκι, γιατί μοίραζε την τράπουλα. Ύστερα μας έδωσε να το φιλήσουμε, χωρίς καν να μας κοιτάξει. Το χέρι του ήταν κρύο και μαλακό σαν ψωμί.

---

³ Να το μαντατέψετε = να το μαρτυρήσετε

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

Μετά τρυπώσαμε γρήγορα γρήγορα πίσω από τη βιτρίνα και κανείς δε θυμήθηκε, αυτή τη φορά, να ζητήσει από τη Μυρτώ να πει τις εξυπνάδες της, γιατί συζητούσανε όλοι μαζί και φωνάζανε τόσο, που μια στιγμή νομίσαμε πως ζωντάνεψε το μαύρο μάτι του καπλανιού και τους κοίταζε άγρια.

Ήτανε παράξενο να κοιτάμε τις επισκέψεις μέσα από τα τζάμια της βιτρίνας. Ο νομάρχης, που είναι κοντός και αδύνατος, μια γινότανε ψηλός ψηλός, μια κοντός και παχουλός.

Έλεγε πως η πατρίδα κινδυνεύει και πως μόνος ο βασιλιάς δεν μπορεί να τη σώσει. Ύστερα, είπε πως θα 'ρθουν οι μπολσεβίκοι. Εμάς τα παιδιά, θα μας πάρουνε από τους γονείς μας και το δεσπότη θα τον κρεμάσουνε στη μέση της πλατείας!

Η κυρία νομάρχου φορούσε πάντα άσπρα πέτσινα γάντια, ως τους αγκώνες. Δεν τα 'βγαζε ούτε για να πει τον καφέ της. Κουνούσε τα χέρια της κι έλεγε με ψιλή, τραγουδιστή φωνή:

-Τιιιιι φρίιιιιικηηηηη. Τιιιιι φρίιιιιικηηηηη.

- Κοίταξε, λέω στη Μυρτώ, από αυτή τη γωνία μέσα από το γυαλί και θα δεις πως τα χέρια της μοιάζουν με κλαδιά.

Η Μυρτώ στριμώχτηκε κοντά μου, για να δει. Τότε κάποιος μίλησε με τόσο δυνατή φωνή, που τραντάχτηκε η βιτρίνα και μας φάνηκε πως το καπλάνι σάλεψε από τη θέση του. Ήτανε ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ. Δεν είναι αυτό τ' όνομά του, εμείς τον βαφτίσαμε έτσι. Είναι ο πρόξενος της Ολλανδίας στο νησί μας και σε κάθε φράση που λέει πρέπει χωρίς άλλο να προσθέσει: «Λοιπόν, που λέτε στο Άμστερνταμ...» κι ας μην έχει πάει ούτε μια φορά εκεί πέρα.

Μπορεί το Άμστερνταμ να είναι πρωτεύουσα της Ολλανδίας, μα εμάς μας θυμίζει το ακαταλαβίστικο τραγουδάκι, που λέμε, όταν τα «βγάζουμε», στο
κρυφτό:

Αμ – σπρα – νταμ.

Πίκι – πικι – ραμ.

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

Πούρι – πούρι – ρα.

Αμ – στρα – νταμ.

- Ένα Χίτλερ, ένα Χίτλερ χρειάζεται η Ελλάδα, ξεφώνιζε λοιπόν ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ.

Ύστερα ακούστηκε σιγανή η φωνή της μαμάς:

- Ε, όχι δα και Χίτλερ, κύριε πρόξενε!

Τότε ο μπαμπάς έγενεψε της μαμάς να σωπάσει και η θεία Δέσποινα άρχισε να προσφέρει καφέ και γλυκό. Εμείς βγήκαμε πίσω από τη βιτρίνα, για να δούμε αν σερβίρισε το γλυκό στο σερβίτσιο που πάνω ήτανε ζωγραφισμένα κάτι παράξενα πολύχρωμα πουλιά. Ο μπαμπάς όμως, μόλις μας πήρε η είδηση, μας είπε να πάμε στο δωμάτιό μας. Εγώ πρόλαβα και είδα τα χέρια του που τρέμανε, όπως όταν είναι πολύ θυμωμένος.

Εμείς δεν πήγαμε στην κάμαρά μας, αλλά τρέξαμε κατευθείαν στον παππού.

Ο παππούς ήτανε ανεβασμένος στο πάνω πάνω σκαλί της σκαλίτσας, που έχει για να φτάνει τα ψηλά ράφια της βιβλιοθήκης, και ξεφύλλιζε έναν «αρχαίο».

- Παππού, θα κρεμάσουνε το δεσπότη στη μέση της πλατείας, λέει η Μυρτώ. Και σα φυσάει αέρας το ράσο του θ' ανεμίζει.

- Παππού, λέω κι εγώ με τη σειρά μου, εμάς τα παιδιά θα μας πάρουνε από εσάς κι ίσως μας ρίξουνε σ' ένα λάκκο με ασβέστη και....

Δε μ' άφησε ο παππούς ν' αποτελειώσω κι έκλεισε θυμωμένα τον «αρχαίο» του.

- Τι κουταμάρες είναι αυτές που λέτε!
- Δεν τις λέμε εμείς, ο νομάρχης τις λέει, έκανε η Μυρτώ. Είπε μάλιστα πως θα γίνουμε όλα αυτά σαν έρθουν οι μπολσεβίκοι.

Ο παππούς τότε αγρίεψε πάρα πολύ· ποτέ δεν τον είχαμε δει έτσι. Κατέβηκε από τη σκαλίτσα και ήρθε κοντά μας. Ύστερα μας είπε πολύ σοβαρά:

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

- Αυτά όλα είναι κουταμάρες κι ας τα είπε ο νομάρχης! Δεν τους φτάνει, βλέπεις, ο βασιλιάς, θένε και χειρότερα.

- Τι χειρότερα παππού;

Τότε ο παππούς άρχισε να μιλάει για τους αρχαίους Έλληνες, που είχανε έναν αρχηγό και τον λέγανε Περικλή (σκέψου: σαν το διευθυντή του μπαμπά!) κι είχανε δημοκρατία κι όλοι οι άνθρωποι ζούσανε καλά κι ευτυχισμένα. Για αυτό, εκείνη η εποχή λέγεται ο χρυσός αιώνας του Περικλέους. Έτσι και μεις είχαμε δημοκρατία, μα τώρα είναι ο βασιλιάς. Το χειρότερο όμως απ' όλα είναι η δικτατορία... Θα 'λεγε κι άλλα ο παππούς, μα εμείς νυστάξαμε και κασιουριόμασταν τόσο, που μας είπε:

- Τρεχάτε στα κρεβάτια σας κι όνειρα γλυκά!

Την ώρα που πλέναμε τα δόντια μας, πριν κοιμηθούμε, η Μυρτώ είπε να πλύνουμε τα χείλια μας με σαπούνι, γιατί είχαμε φιλήσει το χέρι του δεσπότη. Ύστερα κάναμε «χου» και ρωτούσαμε η μια την άλλη : «Μυρίζω δεσποτίλα;»

Όταν ξαπλώσαμε να κοιμηθούμε η Μυρτώ μου λέει:

- Ας λέει ο παππούς για τον Περικλή του, εγώ αγαπώ τους βασιλιάδες. Η θεία Δέσποινα είπε πως αν δεν ήτανε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, η Ελλάδα θα 'τανε ακόμα σκλάβοι στους Τούρκους.

- Τι λες, καλέ, θύμωσα εγώ. Ο παππούς είπε πως αν δεν ήτανε ο Βενιζέλος, θα 'χαμε ακόμα τουρκοκρατία.

- Όχι, ο βασιλιάς, πεισμώνει εκείνη.

- Ο Νίκος είπε πως όλοι οι βασιλιάδες είναι βλάκες.

- Στα παραμύθια!

- Όχι, στ' αλήθεια!

- Είσαι μικρή και δεν καταλαβαίνεις τίποτα!

- Κι εσύ είσαι ζαβολιάρη, ζαβολιάρη, ζαβολιάρη, της λέω όλο θυμό. Πέρυσι ήσουν βενιζελική, έκοβες φωτογραφίες του Βενιζέλου κι έλεγες μάλιστα πως ήθελες να τον είχες παππού.

- Ε, και τι μ' αυτό; Τώρα θέλω το βασιλιά! φωνάζει η Μυρτώ.

- Ξέχασες, συνεχίζω, που σαν ήμασταν μικρές κι ήρθε ο Βενιζέλος στο νησί μας, στα εγκαίνια του ταχυδρομείου, έδωσε το χέρι του στον παππού κι εμάς

Οι Πέμπτες, το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

μας χάιδεψε τα κεφάλια. Θυμάσαι, που ύστερα τα μαλλιά μας μυρίζανε σαπούνι «Κοτικούρα» ...όχι δεσποτίλας.

- Σπουδαίο πράγμα, λέει κοροϊδευτικά η Μυρτώ. Ο βασιλιάς θα πλένεται με τριανταφυλλόνηρο και γιασεμόνηρο και θα έχει ολόχρυση κορόνα στ κεφάλι.

Εκείνη την ώρα μπήκε η Σταματίνα στην κάμαρά μας να κλείσει τα παραθυρόφυλλα και την ρωτήσαμε:

- Σταματίνα, εσύ με ποιον είσαι; Με το Βενιζέλο ή με το βασιλιά;
- Με τον κακό μου τον καιρό είμαι, απάντησε εκείνη. Ορίστε κουβέντες που βρήκατε να κάνετε βραδιάτικα.

Ύστερα έκλεισε τα παράθυρα βροντώντας τα με δύναμη και συνέχισε:

- Όποιος και να 'ρθει, μονάχα εμένα που δε θα ρωτήσει. Εγώ, έτσι κι αλλιώς, δούλα κι αγράμματη θα 'μαι.

Πολύ μπερδεμένα κι ακαταλαβίστικα είναι όλα, συλλογίστηκα σαν έφυγε η Σταματίνα,

- ΕΥ – ΠΟ, ΛΥ – ΠΟ; φωνάζει η Μυρτώ από το κρεβάτι της.
- ΛΥ – ΠΟ, ΛΥ – ΠΟ, λέω εγώ πειστωμένα και ρωτώ με τη σειρά μου: ΕΥ – ΠΟ; ΛΥ – ΠΟ;
- ΕΥ – ΠΟ, ΕΥ – ΠΟ, σχεδόν τραγουδιστά απαντάει η Μυρτώ.

Ερωτήσεις

1. Πώς περνούσαν τα κορίτσια τις Πέμπτες; Ήταν πιο ωραία τότε και γιατί;
2. Ποιοι ήταν οι καλεσμένοι της θείας Δέσποινας την Πέμπτη και ποιο ήταν το χαρακτηριστικό στοιχείο του καθενός / καθεμιάς;
3. Πώς κατάφερε ο παππούς να μιλήσει στα κορίτσια για τα πολιτεύματα; Ποια ιστορία τους είπε;
4. Θυμήσου **τα πολιτεύματα που κάναμε στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής** Α) ξαναδές το κεφάλαιο για τον Περικλή <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E108/158/1112,4059/>

Οι Πέμπτες , το καπλάνι, ο δεσπότης και ο κύριος Άμστραντάμ Πικιπικιράμ

Β) ξαναδές τις διαφορές της δημοκρατίας από την δικτατορία
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E108/158/1114,4068/>

*Μπορείς αν θες να ζωγραφίσεις τους επισκέπτες της θείας Δέσποινας έτσι
όπως τους φαντάζεσαι